

Over een Franse brief, kindsoldaten en voetbal in Iran

Lesgeven met BIMO's

Als docent in opleiding aan de Vrije Universiteit wilde Desmond Spruijt de betrokkenheid van zijn gymnasium 5-klas bij de lessenreeks over het thema Midden-Oosten verhogen. Hij ontwikkelde voor elke leerling een kleine opdracht, de Bijzonder Individuele Midden-Oosten Opdracht (BIMO). De BIMO's werden een succes.

Desmond Spruijt is docent geschiedenis en maatschappijleer op het St. Ignatiusgymnasium in Amsterdam. **Janneke Riksen** is vakdidacticus Geschiedenis aan de universitaire lerarenopleiding van de Vrije Universiteit Amsterdam.

Tim (kan goed tekenen): 'Lees de paragrafen over Iran. Kies een scène of beeld en maak daar een tekening van.' Tim koos de kindsoldaten die door Iran werden ingezet in de Iran-Irakoorlog. De kinderen kregen een sleuteltje mee om toegang tot de hemel te krijgen. Een gruwelijk, sprekend detail.

In de eindfase van de universitaire lerarenopleiding ontwerpen en geven de studenten een lessenreeks, de Meesterproef genoemd. Hierin ontwikkelen zij zelf lesmateriaal, los van een methode of bestaand materiaal. Desmond Spruijt liep stage op het St. Ignatiusgymnasium in Amsterdam en samen met zijn begeleidster op school, Sylvia Loete, kwam hij uit op de lessenreeks rond het Midden-Oosten voor de vijfde klas. Hij had het idee dat de lesstof voor leerlingen vaak verplichte kost is en stelde zich de vraag op welke manier hij de interesse van de leerlingen op kon wekken en ze meer bij het onderwerp kon betrekken. Spruijt had ervaren hoe waardevol het is om aan

te sluiten bij de leefwereld van individuele leerlingen. Hij zag dat jongeren de wereld willen ontdekken, maar dat hun belangstelling daarbij uiteenloopt. Ook ervaarde hij dat leerlingen op verschillende manieren leren, een eigen achtergrond en persoonlijkheid mee de les inbrengen. Spruijt nam deze gegevens als uitgangspunten om de motivatie bij leerlingen te verhogen, zijn contact met hen uit te breiden en eventueel andere vakken en invalshoeken bij het thema te betrekken. Met een korte vragenlijst ging hij op zoek naar de belangstelling van leerlingen. 'Heb je al een idee wat je na je eindexamen wilt gaan doen, wat doe je het liefst in je vrije tijd, ben je weleens in het Midden-Oosten geweest, wat voor soort onderwerpen interesseren je het meest in het nieuws' et cetera. Dit leverde hem aanknopingspunten op waar hij mee verder kon. Vervolgens ging Spruijt op zoek naar raakvlakken tussen de belangstelling van een leerling en het onderwerp Midden-Oosten. Een Zweedse database over internationale wapenhandel bijvoorbeeld, of een nieuwe serie op Netflix. Wat zou de leerling leuk vinden om te onderzoeken? En op welk moment in de lessenreeks zou een bepaalde BIMO een mooie aanvulling zijn bij de lesstof? De actualiteit vormde daarbij vaak een goede inspiratiebron.

Maatwerk

Op deze wijze formuleerde Spruijt voor iedere leerling een kleine opdracht, waarin de leerling aangespoord werd zich ergens in te verdiepen en medeleerlingen erover te vertellen. De opdrachten gingen uit van de belangstelling en kennis van de leerling en boden een aanvullend perspectief op de stof die binnen het lesboek werd aangeboden.

Zo luidt de opdracht voor Rafaël, die van voetbal houdt: 'Bezoek de World Press Phototentoonstelling om ons te vertellen over vrouwen en voetbal in Iran, aan de hand van drie foto's.' En de opdracht voor Louisa, die aangegeven heeft belangstelling voor rechten te hebben: 'Lees het interview dat Oriana Fallaci hield met Yasser Arafat. Het is 1972, je overweegt een mogelijk proces tegen hem. Inventariseer argumenten voor de aanklager en voor de verdediging.' Connor heeft net een certificaat Franse taalbeheersing gehaald. Spruijt zocht voor hem een brief op van de Franse gouverneur uit de periode waar de les over ging. Connor heeft deze thuis gelezen en met plezier voorbereid. Zijn medeleerlingen waren erg bereid om naar hem te luisteren en onder de indruk. Spruijt kon daarbij ook nog het belang van het gebruik van primaire bronnen benadrukken. Hannah, die Istanbul zou bezoeken in de vakantie, kreeg de opdracht

de paragrafen over Turkije te lezen en in Istanbul vijf foto's rond het thema moderniteit en conservatisme te maken. Deze foto's zouden vervolgens in de lessen gebruikt gaan worden. Uit de evaluatie blijkt dat de leerlingen buitengewoon positief waren over de BIMO's en met name de creativiteit, inzet en persoonlijke aandacht van de docent erg waardeerden.

Vakoverstijgend

De leerlingen keken er naar uit om te horen wat het onderwerp van hun BIMO ging worden. Door deze individuele aandacht van de docent voelde iedere leerling zich gezien. Spruijt zegt: 'Ik vond het een mooie manier om met iedere leerling contact te hebben, ook met de wat stillere. De BIMO's dwingen je als docent om je in een leerling te verplaatsen.' Leerlingen moesten zich aangeemoedigd en gestimuleerd maar ook veilig voelen. De leerlingen maakten allen een korte presentatie van hun BIMO. De opdrachten vielen in goede aarde en de leerlingen deden hun best er iets van te maken. Wat opviel was dat leerlingen zich met hun persoonlijke prestatie ook gezien voelden in de groep. De BIMO's zijn een aantrekkelijke manier om de wereld van buiten de klas in te halen en om over de grenzen van het

vak heen te kijken. Daarmee sluiten ze ook aan bij de doelstellingen van curriculum.nu, waarin de samenhang tussen de vakdisciplines wordt benadrukt. De BIMO's gaan daarin nog wat verder. Alle kennis, alle uitdrukkingvormen kunnen van pas komen om een maatschappelijk fenomeen te onderzoeken. Een belangrijk uitgangspunt van de BIMO's is: op welke manier kan deze specifieke leerling op zijn of haar eigen manier iets bijdragen aan het gezamenlijke onderzoek, de leerdoelen van de lessenreeks? De BIMO's leidden tot inspiratie en zo ontstond het idee het begrip te verbreden en centraal te stellen in een nieuwe type lessenreeks. En hoewel we ze BIMO's blijven noemen, wordt de betekenis van de letters anders, namelijk 'Bijzonder Individuele Maatopdracht'.

Inzet in de les

Hoe kun je deze individuele maatopdrachten nu inzetten in je onderwijs? 'Per BIMO, dus per leerling, ben ik gemiddeld een kwartier tot half uur bezig geweest: bedenken, research en voor sommigen wat begeleiding,' vertelt Spruijt. Dat is, boven op het voorbereiden van de les, een behoorlijke tijdsinvestering. Het maakt natuurlijk uit over hoeveel lessen de opdrachten worden verdeeld. De tijdsinzet per leerling verandert niet, maar het wordt makkelijker om combinaties te vinden tussen leerling, lesstof en de buitenwereld als er meerdere onderwerpen binnen het thema aan de orde zijn. De docent kan ook zwaar leunen op eigen kennis en belangstelling. Een voorwaarde is dat iedere opdracht echt verschillend is, in de klas zelf en eventueel tussen parallelklassen. Als twee leerlingen in de pauze constateren dat ze dezelfde opdracht hebben gekregen, daalt direct de persoonlijke waarde. Je kunt de BIMO's ook inzetten bij een vakoverstijgend project.

Het onderwerp moet omlijd genoeg zijn om leerlingen overzicht te laten houden en ook breed genoeg om te kunnen dienen als startpunt voor diverse onderzoeksvragen. Leerlingen kunnen zo hun eigen belangstelling en vaardigheden gebruiken. Als groep belichten ze het onderwerp van verschillende kanten. Waar de opdrachten in de reguliere lessen eerder een aanvulling vormen, zijn ze bij vakoverstijgende projecten meer dragende onderdelen. De inhoud van de lessen hangt voor een groot deel af van de presentaties en onderzoeken van de leerlingen. Aan het eind van een dergelijk vakoverstijgend project gaan de leerlingen na wat ze van elkaars verslaggeving hebben geleerd en hoe hun blik op het onderwerp is veranderd. ■

Hannah (ging naar Istanbul op vakantie): 'Lees de paragrafen over Turkije. Maak in Istanbul een stuk of vijf foto's rond het thema moderniteit/conservatisme, die ik dan ga gebruiken in de lessen.' Hannah maakte onder andere deze foto van een hengelde vrouw. 'Ik vond het bijzonder dat ze daar nog gewoon visten voor het avondeten, maar dat er wel ook vrouwen aan het vissen waren.'

Voorbeelden van BIMO's

De Amerikaanse presidentsverkiezingen van 2020 hebben wereldwijde impact. Gedurende het hele jaar zetten de verkiezingen de toon. Ze zijn spannend en spreken tot de verbeelding van leerlingen. Dit zijn voorbeelden van individuele opdrachten op maat. Leerling A (heeft familie in Texas): 'Breng in kaart op welke kandidaten de counties van Texas hebben gestemd bij de laatste presidentsverkiezingen. Vraag twee familieleden wat zij hebben gestemd. Introduceer ze aan ons (beroep, leeftijd, een foto) en laat zien in hoeverre zij samenvallen met dit algemene beeld.' Leerling B (is actief op sociale media): 'Kijk of je voorbeelden kunt vinden van samenbrengende en juist ontwrichtende initiatieven op Amerikaanse sociale media. Hou deze tijdens het hele project voor ons in de gaten.'

Na afloop van het project hebben de leerlingen, ieder op eigen niveau en op eigen wijze, deelgenomen aan een gezamenlijk onderzoek naar de Amerikaanse verkiezingen dit jaar. Zij hebben mede door het uitwisselen van elkaars bevindingen hun denken over democratie op verschillende terreinen verdiept.

Wilt u meer weten over BIMO's of een vakoverstijgend project voor uw school bespreken? Neem dan contact op met Desmond Spruijt, desmond@mappingworlds.nl.